

ולא מסירים הכיפות מראשי העם בצהרי יום, ולא רק מפני שדרך זו לא תצליח, אלא שאינה נצרכת כלל, כי כשרוצים לשבור את גובהו של בנין די לשמוט מעט ביסודותיו! לרופף פה, ולקרר שם, ולגרד מלמטה... והעבודה תיעשה מאליה, הכל יפול לבד כי כשינטל היסוד, מאיליו יפול הבנין.

מלחמת החשמונאים

על הניסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו.

בנוסח התפילה וההודאה שבעל הניסים זה, יש שלושה שאלות: א) כשאנו מודים שה' עשה לנו ניסים, הרי מובן שעשה לנו ה' פורקן וגבורות, והושיע אותנו בישועות ונחמות, אך מהו הענין שמודים אנו "על המלחמות", וכי איזה יו"ט הוא שנתן לנו ה' מלחמות?

ב) "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים", הרי מובן, שבדרך הטבע נמסרים החלשים והמעטים ביד הגיבורים והמרובים, ואילו כאן היה להיפך וזהו באמת נס, אך ההמשך של "וטמאים ביד טהורים", ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך" תמוה מאד, מהו הנס הגדול שנמסרו הטמאים ביד הטהורים, וכי מדרך הטבע הטמא גובר על הטהור?! אתמהה!

ג) מסיימים אנו "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול", האיק? בהדלקת נרות לפרסומא ניסא, ויש לתמוה, מדוע לא תקנו יום משתה ושמחה, כדרך שתקנו בשאר גזירות בקביעות סעודה וכדו', [ראה ברמ"א שנהגו להרבות בסעודה עי"ש אך אינו מעיקר התקנה] והן אמנם שעיקר הגזירות היו על הנפש ולא על הגוף, בעוד שבימי המן גזרו על אבידת הגוף, שלכן עיקרו של חנוכה אינו אלא בהדלקת הנרות, אך אינו מספיק ליישב, דהלא בהודאה מודים אנו על הניסים על ניצחון המלחמה שהמועטים והחלשים נצחו וכו', א"כ מדוע לא תקנו סעודה לכל הפחות גם על חלק של ניצחון והצלחת הגוף, כמו שאנו מודים בתפילה על הניסים הללו? ומפני שעיקר המלחמה היה על שמירת התורה, יחשב נס ההצלחה הגופני לכולם?

תירוץ לכל אלו התמיהות מבואר ע"פ הביאור שבמאמר הקודם, בדרכם של היונים שלא גזרו תיכף על ביטול התורה, רק טפטפו תרבות יוונית, והחדירו באיטיות השכלה ופלוספיא, ולאט ולאט משכו את רוב העם אחריהם, עד שבתוך עם ישראל נתייסדה "תנועת המתיוונים"... ונוצר מצב שבו הוצרכו היראים ללחום מלחמה כפולה, מבית ומחוץ, מפני שרוב העם לא הבינו על מה מרעישים הת"ח כ"כ, שהרי לא גזרו היוונים שלא לעלות קרבנות, רק ש"פיתחו את ההשכלה"... וטענו, אם כבש טוב לקרבן, גם חזיר טוב... כידוע שהעלו חזיר להקרבת הקרבן.

הודאה על שנתן ה' בלבינו לעשות מלחמה

וכך גם נהגו לגבי השמן שלא גזרו לא להדליק את המנורה כלל, והראיה שהרי יכולים היו לשפוך את השמנים לגמרי, ולמה רק טמאו אותם? אלא שידעו היוונים, שאם ישפכו את השמנים יתעורר העם למלחמה נגדם, ולכן זרעו רעל בלב פשוטי העם נגד התקוממות המלחמה, בד בבד עם זה שהעבירו על הדת, והאיך? מחד גיסא טמאו את השמנים וכדו', ומאידך השאירו שמן להדלקה, והרי קודם לכן כבר הקדימו להסית את רוב העם לתרבות יון, ואז נמצא שכשבאו היראים ורצו ללחום, אמרו להם העם, מה נורא כ"כ? והלא יש שמן להדלקה, והלמדנים שביניהם עוד ידעו להוסיף, דהלא כשאין שמן טהור מותר להדליק גם בטמא כי טומאה הותרה בציבור וכו', והגיע מצב ששלטו על העם כ"כ בחזקה, עד שגם היראים רפו ידיהם מללחום, ולא עלה על הדעת לאף אחד ללכת לעשות מלחמה כלל!

וזהו שדרשו חז"ל (פסחים פ"ז א) עה"פ שדי כמגדלות - אלו ת"ח, שהם רואים בעיניהם ע"י תורתם את הסכנה שבשנויים הקלים, והרי דומים הם לעומד על המגדל* ורואה שהאויב בא למרחוק, וכך מתריעים הת"ח על הסכנה בעוד מועד, אבל ההמון כאמור, לא ראה ולא ידע, ובודאי שלא היה יוצא למלחמה כלל וכלל, ובמצב נורא שכזה היו צריכים נס כפול, שכיון שהיו מעטים וחלשים נגד מרובים וגיבורים, ניצחונם הוא מעל הטבע, לפיכך לא היה עולה על דעתם ללכת ללחום, וכדי לנצח במלחמה היו צריכים קודם את הנס של "על המלחמות" שילבשו החשמונאים רוח מלחמה, (והיה זה ע"י מעשה בביתו של יוחנן כה"ג שעוררה אותם למלחמה כמבואר במגילת אנטיוכוס), ורק אז יוכל לחול הנס של ניצחון החלשים

את הגיבורים, ונמצא לפי"ז, שעיקר ההודאה ועיקר הנס הוא דוקא ב"על המלחמות" שמודים לנו לה' שנתן בלבינו עוז ואומץ לעשות מלחמות!

וזהו גם הפירוש "רבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם" כלומר: שאת המלחמה שהיו צריכים כל העם לעשות ולא עשו מפני קרירותם, עשה ה' במקומם, וזהו רבת את ריבם, אתה רבת את הריב שהיו הם צריכים לריב!

על גאולתינו ועל פדות נפשינו

מעתה יובן גם ההמשך, של מסרת טמאים ביד טהורים וכו' שבתחילה אמנם עזר ה' ונצחו המועטים את המרובים והחלשים את הגיבורים, אך עדיין אין זה די, שאף שניצחו החשמונאים ונכנסו לירושלים וזר הניצחון על ראשם וכו' הלא בתוך עם ישראל ישנם "מתיוונים" רבים, ויכלו לפתות את כל ההמון, ולהתגבר באותו זמן, ולהקים "ממשלה" להניף דגל "המתיוונים", וכבר מאז קודם המלחמה סגדו המתיוונים לאילי השכלה של היוונים, והרכיבום אלוף לראשיהם, ועתה ינצלו את ניצחון החשמונאים על היוונים, ויכבשו את הנהגת האומה כולה, כמו שעשו הציונים היום בארץ ישראל, ובזה לא השגנו את המטרה העיקרית כלל, שאמנם גאולת גופינו יש כאן, אך "פדות נפשינו" אין כאן.

ואדרבא קשה מלחמה זו כעת מבראשונה שנהיה בגלות תחת המתיוונים שיודעים האיך לעקור ולשרש כל זיק של קדושה, וכל ההמון יתקומם אף הוא ויטען שצריך פשרה בין החשמונאים למתיוונים וצריך לחיות ב"דו קיום"... וצריך אחוה שלום וריעות, וצריך, וצריך... ויצוצו להם כל מיני מפלגות למיניהם שירגיעו את סערת רוחם של החשמונאים "העקשנים והממורמרים", עד שיקבלו כל היראים לדבר ה', תדמית של "חרדים קיצונים" שאינם הולכים לצבא, ולכן הוצרכו לעוד נס נוסף שיקיים את הנס הראשון, שהצליחו החשמונאים לכבוש את המלוכה, ולהקים את העם משפלותו הרוחנית, ולטהר את המקדש, ולהדליק נרות בטהרה בחצרות קדשך [בחצרות קדשך דוקא, ולא כמו שראיתי בחנוכה מול שערי חסד על בנין אחד נרות חנוכה בפאר והדר, והדליקו שמונה נרות כבר ביום הראשון... ובתחילה חשבתי שאולי מחמירים הם כדעת ב"ש להתחיל משמונה נרות אך לא פחתו ביום שני וביום שלישי אלא כל הימים שמונה נרות... ומובן

שהדלקה כזו היתה לא פחות מאשר על בנין ה"אונברסיטה"... אך החשמונאים הדליקו "בחצרות קדשך" ולא באונברסיטה].

טמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים

וזהו מה שמודים אנו לה' שמסרת טמאים ביד טהורים, ר"ל, שירושלים ניצלה מיד היונים הטמאים, ונמסרה ביד החשמונאים הטהורים, כלומר: שהצליחו לכבוש את ירושלים היטב שלא יתפשו המתיונים את המלוכה. וכן רשעים ביד צדיקים, פירוש היוונים ביד החשמונאים הצדיקים, ולא בידי המתיונים. וכן זדים ביד "עוסקי תורתך", ולא ביד המתיונים המתורבתים עוסקי תורה "ופלוספיא!"

ובזה יובן למה לא תקנו שום זכר עבור הצלת הגוף, אע"פ שלכאור' היה גם בזה נס, אך אילו יתקנו חז"ל חיוב סעודה, נמצא ששמחים אנו בהצלת הגוף, ואינו כן, שעיקר המטרה ועיקר הנס הוא טהרת המקדש מן הטומאה, וטהרת הבתי מקדש מעט מן התרבות, ומן המודרניזציה ומן הפילוספיא וההשכלה, ולכן לא תקנו זכר להצלת הגוף, להודיע את הידיעה הזאת שאין משמעות כלל למדינה וארץ ישראל עם בית המקדש על מכוננו, כששמירת התורה משתנית וכרם בית ישראל מחולל ואין רצון ה' בזבחים ובעולות, כי אם שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אלים.

ונמצא, שכמו שלמידים אנו "ממה שתקנו" חז"ל בהודאה ובהלל וכו', כך למדים אנו "ממה שלא תקנו" זכר להצלת הגוף, והוא להודיע לפני כל באי עולם, שרק שמירת התורה בדקדוקיה בקדושה ובטהרה היא חיינו זה ולא דבר זולתו!

